

zen besteld en laten graveren bij de Haagse zilversmid Christoffel Gotfried Hagen¹⁸), die toen woonde en werkte in de Venestraat Wzijde. Later verhuisde hij naar het Buitenhof Wzijde. Hij importeerde deze snuifdozen uit Frankrijk. De maker is onbekend; het meesterteken (le poinçon) op deze tabaquière - later geworden tot tabatière - is vrijwel onleesbaar en niet meer met zekerheid te ontcijferen. In Frankrijk was het genieten van een snuifje tabak al ontstaan tijdens de regering van Lodewijk XIV, die zelf overigens van tabak niets moest hebben. Tot ver in de vorige eeuw hebben Franse goudsmeden uitgumt en zich uitgeleefd in de vervaardiging van betaalbare tot vrijwel onbetaalbare gouden snuifdozen¹⁹).

Jan en Pieter Havelaar moeten verguld zijn geweest met hun cadeaus, de twee op de binnenin gegraveerde initialen na identieke gouden snuifdozen. Dat valt op te maken uit het hierboven reeds geciteerde familierelaas⁴) dat aansluitend eindigt:

'In welke handelingen zij zoo gelukkig zijn geslaagd dat zij negen maanden daarna hunne rekening en verantwoording hebben gedaan aan den Lande met een batig slot van ruim f 19.000. En nadat alle hunne daden waren goedgekeurd zijn zij, daar zij niets voor hunne moeite wilden rekenen, beiden beloond geworden met een gouden Snuifdoos met Paarlen en Brillianten omzet, en een Getuigschrift voor hen, Een van nog meerdere waarde dan gemelde Snuifdoozen'.

Voor de twee dozen voor Havelaar heeft men de begroting nauwelijks overschreden. Hagen bracht daarvoor in totaal f 1071:81 in rekening. Dat werd accoord bevonden, 'zijnde de uitgifte van voorschreevene penningen staande de vergadering geëffectueerd en daarvan in het Kasboek behoorlijke annotatie gesteld'²⁰). Een goede boekhouder is nooit weg! De aan Pieter Havelaar geschonken doos is zodanig gaaf dat hij stellig nooit snuifjes daaruit heeft genomen. Het pronkstuk is in rechtstreekse lijn in de familie gebleven. Het Historisch Museum in Rotterdam heeft Pieters snuifdoos eerst in bruikleen en tenslotte ten geschenke gekregen²¹). De huidige verblijfplaats van de aan Jan Havelaar jr. geschonken snuifdoos, die eveneens aan een museum in bruikleen werd gegeven, is onbekend; wellicht wordt die doos na dit artikel teruggevonden.

Dat het nog tot mei 1804 zou duren voordat Gogel zijn geschenk in ontvangst mocht nemen is begrijpelijk wanneer men weet dat het bestond uit 26 stuks zilver, vormende een werkelijk wondermooi tafelservies²²). Alleen al de soezenmand, de kastanjevazen